

ABONAMENTUL:
Pe un an . . . 120 Lei
Pe jumătate
de an . . . 60 Lei
Exemplarul . . . 3 Lei

ROMÂNUL

ORGAN AL PARTIDULUI NAȚIONAL ȚĂRĂNESC ARAD

REDACȚIA
și
ADMINISTRAȚIA
ARAD
Strada Moria No. 2.
(Clubul Partidului
Național Țărănesc)

In drum către o viață modernă de stat.

Țara noastră prin felul ei de așezare între Orient și Occident când înclinase spre Apus când spre Răsărit. Politica țării se sâbătea sub povara unui conservatism tradițional și nu îndrăsnire odată să facă un paș mai hotărît înspre Apus. Era în interesul unor oameni dintre cei cari o conduceau ca progresul să întârzie mereu și să fim mai întotdeauna în urma celorlalte state. Singura mândrie a fost că ne am găsit în fruntea țărilor răsăritene. Un fel de pod de trecere între cele două capete ale Europei. Până la marea război mondial România mică să silea să se urce din propriile puteri la o treaptă occidentală dar de câteori o făcea această încercare, era totdeauna o putere ascunsă care o țintui locului de unde a plecat. Războiul mondial aduse acestei țări ca dar pentru vitejeasca biruintă a ostașului român noui teritorii. Se alipi Ardealul, o părticică însemnată și bogată din pragul Apusului. Au venit forțe noi pătrunse de idealism și se înjurau la carul trebilor românești. Au apărut bărbați oțeliți în luptele noastre nesfârșite pentru naționalism, din această parte a țării, de pe valea Mureșului, Crișului, Someșului și au răsărit dincolo și dincoace puteri tinere, entuziasmate pentru cauza românească cu un singur gând: să dea țării tot ce e bun aici și dincolo și a tăia ce e putred. Ardealul întindea mâna, din pragul Occidentului mamei sale din ursa Orientului și s'au îmbrășsat pe veci Treapta s'a încheat. Scara de acum e liberă. Occidentul își deschise larg porțile pentru România mică. Ne ven-au forțe idealiste, tinere și cu acelaș gând cu frații de dincoace și înțelegi prin scopul ce-l urmăreau, au dat lupta pentru a rupe cătușele ce legau cauza noastră de Răsărit și a i da țării libertate să-și taie drum pe drumul ce duce spre statele culte europene. Nu a fost o politică de partid, a fost o politică de idealism. Și această politică a învins prin ajungerea la guvernare a partidului Național din Ardeal unit cu partidul țărănesc din Patriamumă. Acest partid reprezintă o forță morală, entuziasmată și ideală pentru că lupt pe care o duce este morală, plină de entuziasm și este pentru înfaptuirea unui scop ideal de a pătrunde cât mai adânc în sânul Apusului.

Ceeace ne întemeiază afirmațiunea este că de când aceste două partide surori, azi un singur partid, și-au luat sarcina grea de a cărmui țara, toate lucrurile de legiuire se îndreaptă către o viață sigură, garantată și modernă. Este întâiul paș, dela războiul mondial când țara începe a-și reveni la fire și când forțele se unesc pentru interesul țării. Este un fenomen istoric, care decăteori s'a arătat în viața noastră de stat, totdeauna ne-a îndreptătit să sperăm că așteptările se vor împlini. Și satisfăcuți putem constata că nici odată nu ne-am înșelat în așteptări. Granițele României mari au fost fixate, unirea s'a făcut după cum am așteptat-o și primele licăriri de viață de stat întregit și mărit se arată abea acum. Ne îndreptătesc a crede că forțele de aici oțelitate în luptă împreună cu cele viguroase, tinere puse în mișcare dincolo vor realiza bazele Statului modern românesc Occidental.

Intențiunea legiuitorilor guvernului actual, simbolizată prin convingerea curată și nestremțată de Român și bărbat de stat a Dnului Iuliu Maniu, de a da țării o organizare firească, de administrație modernă bazată pe ideea descentralizării, o administrație sănătoasă cu funcționari cinstiți, învățați, grija pentru interesele locuitorilor acestei țări de a i aduce la o stare mai bună, păstrarea banului public și controlul sever al averii publice, depusă și garantată prin legea administrativă și a contabilității publice, apoi intențiunea de a asigura creditul țării și valoarea banului românesc în străinătate prin economii mari și prin contribuția și sacrificiul fiecărui cetățean român, creditul agricol merit să ajutore viața agricolă a țăranilor raporturile străine, prietenesti cu marile state, legea poliției și a jandarmariei, toate ne îndreptătesc a crede în înaintarea țării noastre și ne cer contribuția patriotică pentru realizarea intențiunilor, cari întru-chipate în a tualul guvern, ne sunt și intențiunile noastre

Seziunea întâia a parlamentului guvernului nostru s'a închis; suntem în drum către statul modern și numai dela atitudinea fiecărui Român depinde înfaptuirea unei vieți noi de sta-occidental.

+ Clara Maniu

A murit mama Dnului Primministru Iuliu Maniu Județul nostru încă a fost reprezentat la înmormântare.

Luni a încetat din viață la Bădăcini, în județul Sălaj, mama Dnului Primministru Iuliu Maniu, în vârstă de 87 ani, fiind suferindă de arteroscleroză. Prin moartea Doamnei Clara Maniu Românișmul a pierdut pe o luptătoare a binelui și pe o demnă reprezentantă a intereselor naționale românești. Doamna Clara Maniu este sora bărbatului politic Iuliu Coroianu care a avut un rol însemnat în procesul Memorandumului. Nobla mamă a fost președintă a Reuniunii Femeilor Române din Sălajiu. Intreaga țara ia parte la durerea dnului Iuliu Maniu și și exprimă cele mai sincere regrete pentru dispariția acestei distinse femei.

Înmormântarea a avut loc Mercuri după masă, la Bădăcini. Ni s'a semnalat un număr enorm de participanți. Din toate părțile țării au venit reprezentanți depunând câte o cunună.

Au participat membri parlamentari, ministri, prefecți de județe, reprezentantele Reuniunilor femeilor Române, și o imensă asistență, care au cunoscut calitățile distinse ale mamei defuncte.

Județul nostru a fost reprezentat prin dl deputat Dr. Borneas, orașul prin dl Vățianu iar partidul Naț. Țăr. prin dl Dr. Borneas și prof. Manole. Reprezentanții nostri au depus fiecare câte o cunună mare.

Atât prefectura județului cât și Biroul partidului au trimis o telegramă de condoleanță Dnului Iuliu Maniu.

Ziarul „Românul“ face ecoul regretelor unanime ale acestui Județ și ia parte la marea durere a Primministrelui nostru. Roagă pe Atotputernicul să dea odihnă acestei mame ne bositoare și neintrecută luptătoare a marilor noastre idealuri și păstrează cu pietate memoria ei. Red.

Liberalii și reforma administrativă.

La 1866, atunci când prin venirea regelui Carol I. s'a pus temelniile vechiului Regat, s'a înscris, în constituția țării că se va face o lege pentru descentralizarea administrației. Aceasta dacă s'ar fi înfăptuit, ar fi mișorât puterea centrului și ar fi făcut cu neputință ca liberalii să s'apănească țara, așa cum au făcut o de atunci.

Dându și seama de acest lucru, ei au făcut tot ce le a stat prin puință, ca le scrise în Constituție să rămâie litera moartă, și totul să se hotărască mai d'parte la centru de către o mână de oameni de al lor. Vreme îndelungată s'au făcut, că au uitat de scrie constituția: iar când li se aducea aminte de descentralizarea administrativă, nu tăgăduiau, că sunt legați să o facă, dar găseau ei mijlocul să o amâne. Că nu degeaba sunt bizantini.

O dată din chiar drumul lor s'a ridicat Nicolae Fleva și a căutat să i strângă cu ușa, pen ru a introduce descentralizarea administrativă. Pe vremea aceia liberalii nu puteau scoate sperietoarea regionalismului ca azi, și greu au pădușit, până ce au scăpat de Fleva pe care — ca să facă — au trimis ca Ministru al țării la Roma.

Luând frânele guvernului Dl Maniu a și votat legea pe care vechiul Regat nu o putea căpăta de peste 60 de ani de zile. Că liberalii nu s'au lăsat — și nu vor să se lase — e lesne de înțeles. Nu le va veni bine, când vor mai putea tine țara sub călcăiul lor. De aceia multe au spus și vor mai spune. I să dl Maniu le a venit de la-c și de DSA nu vor putea scăpa, așa cum au scăpat de Fleva. Și asta îi doare!

Canalul București Dunăre, este în plan de realizare. Inginerul Leonida, care a început acest plan, a obținut sprijinul Guvernului, depunându-se proiectul pentru a se înfăptui canalul. Suntem informați că M. S. Regina Maria se interesează de aproape de chestiune și că pentru cunoașterea planului a primit în audiență pe inginerul Leonida în cursul acestei săptămâni.

Casa autonomă a drumurilor. Senatul a votat noua lege a drumurilor prezentată de către d. Pan Halippa ministrul lucrărilor publice. Conform acestei legi Casa autonomă va dispune de fondurile sale create prin veniturile asigurate de legea drumurilor primind în plus o subvenție de 20 milioane lei anual. Sumele sunt destinate refacerii drumurilor.

In atenția dnului Primar al orașului.

Primiim la redacție scrisoarea unui cetitor al „Românului“ în care își exprimă bucuria că primăria a scos din circulație tramvaiul dar constată cu regret că primăria a mai scos din circulație și cele două autobuze cari parcurgeau rotativ străzile Șaguna, Calvini Eminescu, Bivardul, str. Crișan, Ghiza Birta și Șaguna, dispoziție ce atinge grav interesele locuitorilor. Cetitorul roagă pe dl Primar să dea ascultare plângerii și să repună în circulație cele două autobuze.

Asigurăm pe cetitorul nostru că cunoscând interesul ce-l poartă dl primar Dr. Luțai pentru treburile orașenești, remediul nu va întârzi și ne vom ni-zui și noi pentru a se face pe placul locuitorilor interesați. Red.

BULETINUL AGRICOL

al Camerei de Agricultură a Jud. Arad.

Prețul cerealelor pe piața din Arad în ultimele zile.

Grâu	Lei 600—640.—	per 100 kgr.
Orz	„ 400—440 —	„ „
Ovas	„ 480—400.—	„ „
Porumb . . .	„ 630 670.—	„ „

Prețul nutrețului pentru vite pe piața din Arad în ultimele zile.

Fân	Lei 180.—	per 100 kgr.
Trifoi	„ 200.—	„ „
Lucernă . . .	„ 220.—	„ „
Paș	„ 60.—	„ „

Vite nu s-au adus în obor din cauza boalei.

Aviz.

Intrucât se observă tot mereu că mai mulți agenți intermediari etc. la propaganda lor ce o fac prin sate pentru a și putea plasa marfa (mașini, îngrășăminte chimice etc.) se folosesc și de numele Camerei de Agricultură, prin prezenta atragem atențiunea publicului asupra faptului că Camera noastră nu a dat nici când nimănu auto-rizație de a se folosi de numele ei, decât exclusiv funcționarilor ei interni.

Intrucât se va prezenta cineva cu apucături în sensul de sus trebuie să știți că nu are plenipotența de a vorbi în numele nostru.

Direcțiunea camerei,

Aviz.

Atragem din nou atențiunea publicului asupra publicațiunilor noastre apărute în numărul din săptămâna trecută a acestui ziar, referitor la mașini de semănat și referitor la cursul de altoit la Pepinieria Socodor.

Creditul Agricol.

Agricultorii noștri se află azi într-o stare financiară ca și înainte de război — plini de datorii — și capitalul în rumutată cu 22—35% atunci când venitul net a unei gospodării bine conduse este maximum 5—10% înseamnă ruina agriculturii țării noastre.

Speranța că banii împrumutați pentru unele sau altele investiții necesare dezvoltării gospodăriei vor putea fi restituiți prin plasarea produselor agricole cu prețuri proporțional asemănătoare prețurilor industriale, a fost zădărniciată prin politica economică națională a tuturor guvernelor. În țara noastră pur agricolă s-au introdus maximări la prețuri, legată fiind circulația și pentru consumul intern de anumite permise, și în fine au fost puse sub taxe la eșire din țară toate produsele gospodăriilor noastre agri-

cole, fie aceste vegetale sau animale, suprimându-se astfel pe anumite perioade chiar și exportul. În anul 1922/923 a fost sistat exportul vitelor simplu pe baza datelor statistice, cari la timpul său arătau o scădere în stocul de animale; fără considerare la lipsa de furage ce băntuia în acest an, silit fiind agricultorul ca, în lipsă de hrană recerută să și arunce pe piață cu preț derizoriu toate vitele de cari dispunea, ajungând astfel prin dispozițiunile a tot știutoare a guvernului respectiv să scadă prețul la carne la 0.50. 1. Leu per kgr., atunci, când exportul țării ca nutreț a fost susținut pelângă toată lipsa nutrețului în țară care era atât de arzător.

Toate aceste dispozițiuni dezastruoase în timpul ce prețurile produselor așa numite industriei naționale au fost apărate prin taxe de prohibiție importului și industria protejată și sprijinită prin creditul industrial etc. și avantajos.

Acum în sfârșit ne vine știrea din izvor oficial că, actualul Guvern va rezolva și chestiunea aceasta ce stă în legătură strânsă cu salvarea acelor 80% din locuitorii țării adică a agricultorii lor, suprimând taxele de export, făcându-se cumpărare de semințe selecționate și mașini agricole cu sprijinul Statului, înființându-se pe toamnă și „Creditul Agricol“ de atâta vreme așteptat de toată lumea. Vom avea deci și noi „Talpa țării“ un credit eficient pe termen lung cu amortizație pe 5—10, 30 ani astfel că fiind în stare a achita datoriile ce avem — bazat pe creditul corespunzător — vom putea porni la completarea inventarului mort și viu și totodată cu acestea la o intensifii care rațională a gospodăriei noastre.

N. P.

DIRECȚIUNEA CFR. cu No. 24399 din 11 Iunie cor a făcut cunoscut Societății Arad-Brad, că a înscris-o în registrele oficiale de furnisări pentru cimentul de la Gurahonț. Aceasta e o nouă dovadă de calitate superioară a acestui ciment.

De vânzare o garnitură completă de treierat

de 6 puteri în stare foarte bună la
Ioan Frățilă, Agriș (Jud. Arad)

Opera legislativă.

Organizarea ministerelor. Reorganizarea Curții de Conturi. Tariful vamal. Creditul agricol.

Sesiunea parlamentară să știe că a fost prelungită. Scopul pe care l-a urmărit guvernul a fost să depună proiectele de legi, cele mai importante, cari ar avea menirea să îmbunătățească situația economică a țării.

Astfel în săptămâna din urmă s'a depus proiectul pentru organizarea ministerelor, reorganizarea Curții de Conturi, acel referitor la tariful vamal și creditul agricol. Nu e nevoie să arătăm importanța acestor proiecte. Ne vom mărgini a produce unele fragmente din cuvântările legiuitorilor pentru a învedere necesitatea lor din punct de vedere al economiei naționale și a îmbunătățirii situației populațiunii, îndeosebi a acelei dela sate.

Proiectul de organizare a ministerelor a fost concepția dlui Prim-ministru Iuliu Maniu. Dsa este pentru reducerea și contopirea ministerelor realizând astfel mari economii, cari în actuala situație creată de guvernele trecute, sunt absolut necesare.

Ce privește reorganizarea Curții de Conturi, care este o instanță judecătorească chemată să exercite cel mai suprem control asupra administrării banului și averii publice, dl. Ministru de Finanțe Mihail Popovici a arătat în cuvântarea sa, că această instanță n'a fost reorganizată de la Cuza Incoace și deci e imperios necesar să i se dea o formă corespunzătoare timpului și vieții moderne, pentru a-și putea exercita mai bine misiunea pe teren financiar. Reorganizarea Curții de Conturi este necesară pentru că s'a depus și proiectul contabilității publice, care stabilește responsabilitatea mânuitorilor banilor statului și fixează în mănunte lucrările în legătură cu administrarea bunurilor țării.

Tariful vamal este actualmente de o importanță capitală. Dl. Ministru Madgearu de acord cu ceilalți sfetnici ai statului nostru a depus proiectul de tarif vamal prin care se intenționează a se proteja munca națională, agricultura și industria țării. Acest proiect este o completare a creditului agricol prin care se intenționează o bună și rațională gospodărie agrară, prin ajutorarea sâtenilor agricultori prin toate mijloacele de împrumut, unele agricole pentru cultivarea pământului etc.

Cum înțelege guvernul dlui Iuliu Maniu să sprijinească țărâniea agricolă, se vede și din următoarele cuvinte rostite de dl. Ministru Madgearu:

„Acum, domnilor să-mi dați voie să arăt cum ne-am preocupat de agricultura în acest proiect de lege. În primul rând ne-am gândit că agricultura noastră, mai ales după expropriere se găsește într-o etapă, în care are nevoie de o mare și puternică înzestrare cu tot inventarul de care are lipsă. și de aceea, d'lor, ne-am gândit că este nevoie în primul rând să reducem protecțiunea care a fost acordată industriei de unelte și mașini agricole. (Applauze pe băncile majorității) și am mers în această privință, după cum veți vedea îndată, foarte departe. Dar, domnilor am mers departe nu având, ca să zic așa, asigurată osilitatea industriei, ci convingând industria de necesitatea acestei opere (applauze pe băncile majorității) și sunt mulțumit că reprezentanții industriei metalurgice m'au înțeles și mi-au dat tot concursul, pentru a putea să ajung la această importantă scădere a taxelor pe unelte și mașini agricole. Aceste taxe, domnilor, sunt scăzute într-o proporție foarte mare. Vă voi cita exemple practice și cores-punzând exact cu textele din tarif: aparatele de însemănat, le-am scăzut dela 800 de lei la 120 lei, deci cu 85 la sută; sapele cu sau fără mâner, dela 800 la 500 lei, deci cu 37 la sută; cazmele dela 700 la 400 lei, deci cu 43 la sută; coasele și secerile, grapele, furcile dela 400, 700, 500 lei, la 300 și 250 lei adică cu 25 până la 58 la sută. Plugurile le-am scăzut dela 600 lei la 350 lei, deci cu 42 la sută: fe-rele și cuțitele de pluguri dela 760 lei la 400 lei, deci cu 47 la sută, mașinile agricole și viticole acționate cu mână, presele de struguri sau fructe dela 800 la 450 lei; deci cu 44 la sută; vânturătoarele dela 800 — la 600 de lei cu 25 la sută; batozele de treier dela 1280 lei la 650 lei, deci cu 50 la sută; tractoarele agricole cu pluguri cu motor dela 300 la 120, deci cu 60 la sută, celelalte mașini agricole dela 300, la 120 lei, deci cu 60 la sută; mașinele pentru fabricarea uleiurilor dela 720 lei sau 1260 lei, la 250 lei sau 1000 lei, adică cu 10 la sută, sau cu 20 la sută; iar morile țărânești dela 652 lei la 500 lei, adică cu 23 la sută.

Toate aceste taxe sunt prevăzute în tariful nostru general, adică sunt susceptibile de noi scăderi pe baza convențiunilor pe care le vom încheia cu țările din apusul industrial (applauze pe băncile majorității);

Foiletonul nostru.

Viața lui Ion Creangă

(II. urmare)

„Era dimineața în ziua de tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul, când ieșiam din Humulești, și fetele și flăcăii, gătiți frumos ca în zi de sărbătoare, foiau prin sat în toate părțile. Numai eu cu zaharia, ghemuiți în căruța lui moș Luca, ne duceam surghiun, dracului pomană, că mai bine n'oi putea zice.

După un scurt popas făcut la podul dela Timișești de pe Moldova, pornirăm înainte spre Moșca și suim încet încet codrul Pașcanilor. Apoi, din vârful acestui codru, mai aruncăm, nemernicii de noi, câte o căutătură jalnică spre

munții Neamțului, uriașii munți cu vârful ascunse în nori, de unde purced izvoarele și se revarsă pârălele cu repeziciune, șoptind tainic în mersul lor neîncetat, și ducând, poate cu sineși, multe, multe patimi și ahturi omenești! — Ei, ei! măi Zahario, zic eu coborându-ne la vale spre Pașcani, de-acum și munții i am pierdut din vedere și înstrăina: ea noastră este hotărâtă, cine știe pentru câtă vreme!

„— Cum ne-a fi scris dela Dumnezeu sfântul, zise Zaharia cu glas stins; și apoi rămase dus pe gânduri tot drumul, până la Blăgești, peste Siret unde ne-a fost și masul în noaptea aceea!”

Dela 1855 toamna, până la 1859

vara, Creangă a stat în Seminarul Socola. În timpul vacanțelor de vară se ducea în sat la Humulești, de petrecea cu părinții și prietenii, însă acum era liniștit și așezat, așa precum se cuvenea să fie unui seminarist. Dar vorba lui: „asta ținea de Joi până mai de apoi“. După ce se mai învechea prin sat o lua cu flăcăii pe la hori și peste dealuri, iar de se'ntâmpla să se afume puțințel, puneă și o leacă de lăutari după dânsul, de cânta de inimă albastră, dar tot cu pază și bună cuvință, căci vorba cea temeinică a fratelui Constantin Bălbăilă și protopsaltul Plească: „Cu trenchea flenchea, trei lei perechea, nu se trăește în lume, măi băiete“.

La Socola era băiat cuminte și silitor afară dacă nu l scoteai cât de cât din apele lui, sau dacă nu l pălia vre o sfântă de lenă, de zăcea lat câte două-trei zile.

Viața lui din Seminar n'a scris-o, nici n'a lăsat note, Del îndemna cineva câteodată să scrie și aceasta parte a vieții lui, el răspundea zâmbind:

— Dar bine, mult am să năucesc lumea cu țărâniele mele?

La anul 1859, ieșind cu atestat din Seminar, se duse în sat la Humulești. După un an se întoarsă iarăși în Iași și aici intrând în „toiu insuratului“, într-o bună dimineață întâlnindu-se cu părintele Ivanciu, pe care l cunoștea mai de multă vreme, acesta îi zis:

